

Hvad med Jesu egen dåb?

Af Georg Klinting, organist og pastor emeritus

Kronik lagt på nettet 22. marts 2019

I den igangværende debat om folkekirkens liturgi vil dåben naturligt nok fylde en del. Jeg ønsker her at pege på en alvorlig mangel i dåbsritualets fremstilling af, hvad dåben går ud på. Det er en teologisk mangel, som allerede gør sig gældende i Luthers lille katekismus, der som bekendt er en vigtig del af folkekirkens teologiske bagage og stadig nyder den store ære at blive optrykt i salmebogens tekstdel.

Lad mig begynde med den lille katekismus. Her taler Luther om, hvad dåben "giver eller gavner", hvormed han sigter til dåbens virkninger for den døbte. Det hedder om dåben, at "dens virkning er syndernes forladelse, den befrier fra døden og Djævelen og giver alle, der tror det, den evige salighed, således som Guds ord og løfte lyder".

Luthers opregning af dåbens virkninger kan vi næppe bruge til noget. Luther forsøger imidlertid også at sige noget om dåbens indstiftelse som hellig handling. Han henholder sig til et enkelt skriftord, nemlig den såkaldte missionsbefaling i Matt. 28,19. Dette skriftord udlægger han derhen, at det var Jesu befaling til disciplene om at døbe i den treenige Guds navn, der indstiftede den hellige dåb. Men den udlægning holder ikke, hvad jeg skal forklare om lidt, når vi kommer til dåbsritualet. Den største svaghed i Luthers fremstilling er dog, at han forbigår Jesu egen dåb i tavshed. Derved kommer han til at fokusere på dåbshandlingen og dens mulige virkninger frem for på Jesus Kristus.

Folkekirkens dåbsritual indeholder ligesom Luthers lille katekismus en beskrivelse af dåbens virkninger. I den indledende bøn hedder det: "Vi takker dig, himmelske Fader, fordi du ved din enbårne Søn har givet os den hellige dåb, hvori du gør os til dine børn og skænker os Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv."

Vi har her en anprisning af dåbens virkninger, der i skråsikkerhed kan måle sig med Luthers beskrivelse af, hvad dåben giver eller gavner. Dåbsbønnen er naturligvis som enhver anden bøn stilet til Gud, men den pædagogiske hensigt med bønnens ordlyd er ikke til at tage fejl af. Det citerede afsnit skal belære gudstjenestens menighed om, hvor kostelig en gave dåben er: Vi bliver Guds børn, vi modtager Helligånden med syndernes forladelse, og vi får det evige liv i eje.

Nu er det altså ikke et dåbsrituals opgave at gøre reklame for dåbens virkninger. Et dåbsritual skal formidle, hvad den kristne dåb går ud på ifølge dens indstiftelse. Men hvad indstiftelsen angår, taler folkekirkens dåbsritual med uld i mund. Det hedder summarisk, at Gud ved sin enbårne Søn "har givet os den hellige dåb", men et sådant

udsagn siger jo ikke ret meget. Det fortæller os ikke, hvornår Gud har givet os dåben, eller på hvilken måde Gud har gjort det. Dog suppleres det summariske udsagn af to bibelttekster, dels missionsbefalingen i Mattæusevangeliet – som også Luther henviser til i sin katekismus – og dels det såkaldte børneevangelium fra Markusevangeliet.

Den første tekst (Matt. 28,18-20) omtaler godt nok en dåb i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, men dåben omtales som en velkendt størrelse, ikke som noget hidtil ukendt. Den indforståede formulering "idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn" røber, at disciplene udmærket ved, hvad der forstås ved dåb i den treenige Guds navn. Dåben er med andre ord allerede i brug. Missionsbefalingen siger ikke, at disciplene skal i gang med at døbe, men at de skal drage ud som missionærer og tage dåben med, når de drager ud. Missionsbefalingen handler altså om disciplenes missionsforpligtelse og ikke om den kristne dåbs oprindelse og indstiftelse.

Den anden tekst (Mark. 10,13-16) handler slet ikke om dåb. Jesus velsignede de små børn, men han døbte dem ikke. Fortællingen om Jesus og de små børn er ikke desto mindre blevet det umiddelbare afsæt for folkekirkens dåbshandling – også når det er en voksen, der skal døbes! Den hæmningsløse fokusering på børnevelsignelsen er for mig at se en simpel følge af, at dåbsritualet ikke rigtig vil fortælle, hvor dåben kommer fra, eller hvorfor dåben er en hellig handling af så afgørende betydning.

Men findes der overhovedet en bibelsk beretning om dåbens indstiftelse? – Det korte svar er nej. Med dåbens indstiftelse stiller det sig ganske anderledes end med nadverens indstiftelse. Hvad sidstnævnte angår, har vi udførlige beretninger om, hvad Jesus foretog sig den sidste aften, han var sammen med apostlene i Jerusalem. Han gjorde de ting og sagde de ord, der indstiftede måltidet til for al eftertid at være en hellig handling.

De fire evangelister kender ikke til, at Jesus har døbt nogen, endsige foretaget den første kristne dåbshandling. Intet tyder på, at Jesus selv skulle have sat den kristne dåbspraksis i gang. Det rokker dog ikke det mindste ved, at dåbsriten som sådan har spillet en afgørende rolle for Jesus og takket være hans brug af dåbsriten også kan gøre det for os. Det kæver en nærmere forklaring.

Evangelierne fortæller, at Jesus indledte sin offentlige fremtræden med at opsøge Johannes Døber ved Jordan og lade sig døbe af ham. Johannesdåben var en dåb til syndernes forladelse. Evangeliernes pointe er, at Jesus ikke modtog denne dåb på egne vegne, men på alle menneskers vegne. For Jesus blev dåben den rituelle indvielse til kaldet som den, der skulle berede vejen for en ny pagt mellem Gud og mennesker.

Den kristne dåb står på skuldrene af Jesu egen dåb, og fortællingen om Jesu dåb er indirekte fortællingen om den kristne dåbs indstiftelse. Kirkens dåbsritual bør derfor have fokus på den ny pagt mellem Gud og mennesker, der blev indvarslet med Jesu dåb i Jordan og siden gjort nærværende ved alt det, som Jesus sagde og gjorde på Guds vegne. Ritualet bør udformes på en måde, så enhver dåbshandling – voksendåb såvel som barnedåb – får klarere præg af pagtshandling, end tilfældet er i dag.

Lad mig til sidst give et bud på, hvordan den ny pagt ved Jesus Kristus kunne komme bedre til orde i folkekirkens dåbsritual. Jeg foreslår at give den indledende dåbsbøn denne ordlyd:

Vi takker dig, himmelske Fader,
for den frelse, som du har beredt os
ved din enbårne Søn, Jesus Kristus.
Dengang han kom til Johannes Døber
og modtog vanddåben til syndernes forladelse,
lod du Helligånden komme over ham.
Du gav ham fuldmagt til at indbyde mennesker til dit rige.
Han gik i døden for at udfri os af syndens og dødens magt.
Du oprejste ham af graven
og stadfæstede for evigt din nådepagt ved ham.

Nu beder vi for dette barn (disse børn),
som vi bærer frem for dit åsyn:
Indskriv dets navn (deres navne) i din nådepagt.
Indlem dette barn (disse børn) i din troende menighed,
og giv det (dem) barnekår hos dig
fra nu og til evig tid. Amen.

Den foreslåede bøn, som med enkelte ændringer også tænkes brugt ved voksendåb, ligner ved første øjekast den eksisterende. Det nye ligger ikke så meget i bønnens form som i dens indhold. Frelseshistorien er tegnet med ganske få streger fra Jesu dåb til Jesu opstandelse. Det bibelske nøglebegreb 'pagt' er kommet til ære og værdighed, her i skikkelse af ordet 'nådepagt'. Talen om, at dåben gør os til Guds børn, er væk. I stedet bedes der om, at den døbte må få barnekår hos Gud.

Alt i alt leverer den foreslåede bøn en tolkning af dåben, som er orienteret mod Jesus Kristus selv og hans fuldbragte værk som Guds Søn på jord. Bønnen indgår i et forslag til dåbsritual, som kan læses eller downloades i sin helhed fra min hjemmeside via dette link: [www/georganist.dk/daab.html](http://www.georganist.dk/daab.html)